

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конте почт. шлади. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописів не звертається.

• ПЕРЕПЛАТА В КРАЮ:
Місцеві 0-90 мд.
Чвертьрічні 14-90 „
Піврічні 28-90 „
Річні 48-90 „
ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці і Кана-
ді Франції, Італії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 7-50 мд., Швейцарії 7-50 мд.,
Швейцарії 8 мд., 19. Чехослова-
чії 20 ч. ч., Румунії 150 мд., Бель-
гії 7-50 мд., Австрії 7-50 мд.,
Зміна адреси 1 мд.

Телеф. Редакції 29-41.
Друкарні: 29-28.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Спеціаліст у недугах жіночих, положничих
і оператор

Д-Р К. ВОЄВІДКА

СТАНІСЛАВІВ, ВУЛ. ЛИПОВА 1,

вернувся та ординує від 3—5 (окрім неділь).

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ,

а з нею Ваша нездатність до праці, тож скла-
дайте на чорну годину свої ошадности

в Кооперативному Банку „Дністер“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Зміна конституції чи лише „повновласти“?

Львів, 10. березня 1932.

На терені варшавського союму діються дин-
ні речі. Законопроекти сипляться, як з рогу о-
бильности, а члени парламенту й комісії прихо-
дять до пересвідчення, що краще підждати зі
студіями законопроекту, поки він вже стане —
законом: бо, по-перше, все одно найсовісніші
студії і найслухніші аргументи, втримані в тоні
хоч би найбільш „любяльної“ критики, не мають
абсолютно ніякого впливу на модифікацію за-
конопроекту, і, подруге, народини ідеї тих за-
конопроектів, прибрання їх у конкретні форми
проекту та переведення цього останнього кризь
обі парламентарні палати діється у такому
дискусійному темпі, що відпаде всяка охота
й усякий глузд поважно займатися законодав-
ними проблемами. Від часу до часу польська
опозиція і собі вихоплюється з якимось зако-
нопроектом, але ті проекти мають специфічний
характер: вони обраховані або на те, щоб
скомпромітувати уряд або, щоб бодай зроби-
ти санацийним достойникам прикрийсть.

До першої категорії таких проектів треба
вчислити нпр. єндецький внесок на офіційне
зведення на високих школах у Польщі „лугеро-
клявус“. Як на глум, боронив цей проект у ко-
місії професор університету (себто людина, яка
ліби то з самого свого титулу повинна стояти
на становищі найширшої свободи науки), сен-
дек Комарницький. Внесок той на комісії прова-
лено, бо послам ББ сказано „агори“ голосувати
проти (ми глибоко переконані, що багато їх
дуже радо голосувало за тим єндецьким внес-
ком!) Але уявляю собі, що такий геніяльний про-
ект став би законом: тоді не внескодавни-єнде-
ки, лише уряд був би перед світом скомпромі-
тований! Зновуж до категорії внесків-колючок
належить проект ППС: обнизити платню мар-
шалові союму (Світальському) і директорові
хансехарії („славному“ д-рові Дзялшові). Ясно,
що парламент ніяк не зискує на повазі, коли
має радити і над такими „законопроектами“,
як два вище згадані приклади.

Очевидно, що поміж масою урядових зако-
нопроектів є всуцї змішані справи величезної
ваги (нпр. перемелений на лоб на шню законо-
проект про новий устрій шкільництва чи про
збори) і просто смішно-малого значіння (нпр.
попеля до закону про ордер „Білого Орла“, про
яку сам кавалер того ордеру, Тромпчинський,
адвокатно питав із трибуни: „Чи Польща не має
нині більших клопотів?“). Але всі законопроєк-
ти, які блачили ця дивна соймова сесія, переви-
дає своїм значінням законопроект про нові
повновласти для президента, проект, який так
тамо, як і попередні, зродився, наче Фенікс з
попелу, і так само гальопує до задалегідь при-
готованого для нього місця у „Дзєнніку Устав“.

Законопроект про повновласти складаєть-
ся з двох частин: одна говорить про справи, які
мають бути покладжені поміж кінцем теперіш-
ньої і початком найближчої сесії, друга є перед-
бачена на 3-літній період, бушім то потрібний
для справ „дязаних з реорганізацією адміні-
страції“. Сам прем'єр Пристор старався у довго-
му (і дуже нещасливому) виводі доказати потребу
таких повноважень. Стан державної адміні-
страції, мовляв, вимагає негайної направи через
усунення хаосу компетенцій, новий територі-
альний поділ, скасування зайвих установ і т. д.
Нинішній стан адміністрації — влєняв прем'єр
(і в даному випадку всі йому вірять, бо це ста-
ра правда), — зїдає масу гроша, на що не до-
зволяє господарська ситуація. На переведення
тих реформ досить буде кількомісячного пері-
оду (коли сойм буде відпочивати, чекаючи нові-

го конституційного терміну, 1. листопада 1932
року). Друга категорія справ, обнятих повно-
властями, торкається „упорядкування“ правно-
го стану в Польщі і цілої низки господарських,
супільних і скарбово-фінансових справ.

Надавничайно характеристична річ: дискусія
над таким переважним законопроектом мар-
шал сойму обмелював агори до 15-ти хвилин для
кожного промовця! Але й у тих 15-ти хвилин-
них промовах освітлено достаточо яскраво ха-
рактер і значіння того проекту. Представник со-
ціалістів слушно зауважив, що на підставі тих
повноважень буде можна затягати нові позиції,
устійнювати нову монетарну систему, устій-
нити новий правний устрій, м. ін. якийнебудь
керний закон, якийнебудь новий закон про
пресу, збори і т. п. Повноважень не в викло-
чені нові оплати, і підвишки старих податків,
яні збільшення грошового обігу. Словом, ці
повновласти такі, що все в них може зміститися,
коли це тільки уряд скоче. Ці повновласти без-
умовно більші, ніж були надані президентові в
1926 році, при зміні конституції 2. VIII 1926.

Нова влада Манджурії.

(Оригінальна кореспонденція з Харбіну).

Установче зібрання Манджурії. — Республіка чи монархія? — Адміністраційний комітет. —
Цісар Пу-І. — Проголошення незалежности. — Свята незалежности.

Харбін, 24. лютого 1932 р.

Кілька днів тому зібралось в Мукдені уста-
новче зібрання Манджурії, на котрім були пред-
ставники всіх II країн, в тому числі й Харбіна.
Представником Харбіна був ген. Чжан-цзі-
куй. На зібранні була на порядку наряд справа
проголошення повної самостійности краю від
Китаю і справа майбутнього устрою цієї держа-
ви, як також її назви. Після довгих дебат ухва-
лено назву нової держави „Манджу-го“, що
буде означувати „Манджурська Держава“. На
чолі держави стоїть верховний кєрманич, бу-
вший китайський імператор Пу-І; офіційний
устрій краю — республіканський.

Адміністраційний апарат уже майже весь
зорганізований і реформи краю швидко пере-
водяться. На чолі всіх установ приходять нові
кєрманичі, головним чином ті, що походять
самі з Манджурії, та що закінчили закордонну
освіту і знають чужі мови.

Бувший цісар Пу-І вже прибув до Мукдену
і за кілька днів приступає до правління краєм.
Він ще молода людина, має добру освіту, воло-
діє кількома мовами і має популярність серед
самих манджурських і, має в останній напад-
ком бувшої старої і славнозвісної манджур-
ської династії, що триста років майже правила
Китаєм.

На чолі адміністраційного комітету став ген.
Чжан-цзі-куй, що весь час був головним на-
чальником у Харбіні і відомий зі свого доброго
адміністраційного хисту; очевидно — він вели-
кий приятель японців.

Монгольські кола, що походять з Баргі,
котра теж приєдналась до нової держави, пі-
слали до Мукдену делегацію, що складається
із 120 лям, монгольського духовенства, котрі
прохают нову владу перейти на монархічну
систему, бо республіканський устрій в Манджурії
і взагалі в Китаю сильно адискредитований
і тому непопулярний. Міродатні кола кажуть,
що справа устрою держави остаточно ще не ви-
рішена і тому можуть бути якісь зміни.

На дні 25. і 26. лютого проголошено свято

Ясно, що такий проект повинен був піти до
конституційної комісії та що про нього повинна
була сказати свою думку бюджетово-скарбово-
комісія. Але навіщо це? Марш. Світальський,
не вважаючи на протести, відіслав на власну
руку законопроект до комісії — правничої.

Коби лише швидше формально перевести
проект кризь парламентарні установи... Ясно
теж, що взагалі якийнебудь повновласть можна
давати комунебудь лише тоді, коли існує до
нього довіра. Український представник слушно
підкреслив, що трудно, щоб українці давали
повновласть цьому урядові! Зрештою: йому це
і непотрібно, — навіщож існує ББ у соймі і
сенаті?!

Для Галичини цей проект настільки важли-
вий: що на його основі обєднують 3 східно-га-
лицькі повітаства в одно. Взагаліж проектовані
нові повновласти мають стати одним із засобів
ще більшого обмеження прав і компетенцій
польського сойму і ще дужчої петрифікації ви-
шньої системи влади.

ВЕЧЕРНИЦІ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ

при співучасті Академічної Правничої Громади
відбудуться в суботу, дня 12. березня ц. р. в са-
лах Української Бєсїди у Львові при вул. Рутен-
ського 22. — Початок о год. 21-їх. Дохід на
фонд адв. і сиріт по Українських Адвокатах.
Прохається тих, що через помилку не одержали
запрошення зголошуватись до бюра С. У. А.
у Львові, Ринок ч. 43/1. Тов. „Земля“ між
10—12 і 15—18.

самостійности і на ці дні всі урядовці в краю
отримали відпустку, а ріжні громадські устано-
ви порішили прийняти участь у публічному
святуванні проголошення незалежности Манд-
журо-Монголії. Розроблений цікавий план
святування буде проведений у цих двох днях
по всіх великих містах Манджурії, при чому го-
ловним центром буде м. Чаньчунь, котре буде
столицею краю.

Чаньчунь лежить там, де лучаться три за-
лізничні: китайсько-східна, гірн-дунхуа-чань-
ська і південно-манджурська. Це місто розви-
нулось дуже сильно за останніх п'ять років і має
багато шкіл, добру торгівлю, адміністраційні
установи й інше, а також близько знаходиться
від Харбіну, Гіріну й Мукдену, головних міст
краю. Тому воно для адміністраційної політики
буде дуже пригоже і тому всі кола нової дер-
жави цей план стрінули приємно. Що торка-
ється інших міст, то вони вже будуть грати
другорядну роль в державному будівництві і
залишатись як великі торговельні міста.

Рівночасно намічають розбудову цього мі-
ста. Частина його належить як концесія япон-
цям і вони мають там багато своїх ріжних ус-
танов. У майбутньому цей центр буде грати особ-
ливо важну роль, як узяті під увагу, що лінія
залізничної від Гіріну-Дунхуа переїде через про-
сторі гірнської провінції і в місцевості Чєнтао,
що знаходиться в кутку радянської, японської
і китайської границі, зв'язується з корейськими
залізницями. Тоді цей шлях від Чаньчуня до
корейського порту Сейсін буде найкоротший в
Манджурії до моря, що дасть можливість про-
бачити поїздам весь цей простір за півтора дня.

Рівночасно цей новий шлях загрожувє ра-
дянським владам у Манджурії й особливо
зводить нанівечі уся роль східної лінії східно-
китайської залізничної, а тимчасово і комерційно-
значіння в торгівлі її з гірнською провінцією.
Кілька років тому, коли японці почали будувати
цей шлях від Гіріну до Дунхуа, китайський
уряд під впливами радянців не дозволив япон-
цям чести поєднанням залізничні з Дунхуа.

Після того будівля початого шляху йшла дуже кляло, але тепер перспективи для японського капіталу в будівлі залізничі нічим не обмежені.

Це видно також зі всіх тих промов, що їх анголон-юте тепер визначні китайські урядовці тут у Харбіні й особливо в Мукдені, а також видно буде з тої декларації, що буде оголошена офіційно за кілька днів. Новий уряд Маньчжурії заявив, що „з допомогою японців він буде вести діло так, щоб у краю ніде не залишилось ні бандажів ні комуністів-бандитів“. Головне завдання нового уряду буде в тому, щоб організувати устрій краю так, щоб були відкриті всі шляхи для його поступу й будівництва доброї промисловості й торгівлі, щоб всі народи, які живуть тут, дістали можливість працювати мирно і під належною охороною.

Щож торкається більшовиків, які мають юридичне право на східно-китайську залізницю, то новий уряд після повідомлення Москві, що співучасть її в ділі залізничі не буде порушена, але самі підстави економічної політики, а також адміністративні методи будуть переглянуті. Тому радянці почувають себе дуже небезпечно.

У відношенні до європейців загальна політика нової влади добра і різко відірваність від минулого.

Микола В. Самілович.

ШЛЯХОМ ЕТАТИЗМУ.

Далекойдучі обмеження у польському промислі.

Львівська „Хвіла“ (ч. 4651) принесла вістку, що в Варшаві готують проект закону, який заборонитиме освоювання яких би то не було фабричних варстатів, хіба за спеціальним дозволом Міністерства Торг. і Пром.

Якщо це правда, — а „Хвіла“ є зазвичай добре поінформована в господарській ділянці, — то був би це новий поважний крок польського уряду в напрямі дальшого втручання в економічне життя, проти чого давно вже протестують купці і промисловці. При тому слід зазначити, що етатизм має теж чимало прихильників у Польщі, і то не тільки в урядових кругах.

Ось недавно проф. львів. університету д-р Каро доказував на сторінках „Газ. Гандльової“ (№ 35, стаття „Лібералізм і життя“), що етатизм має свій глибокий зміст, що життя часто настирано домагається активності державного апарату в господарських справах країни. В доказ навів він оські історії:

Коли Д. Рікардо увійшов до парламенту тоді промовляв за заведення пенсійних кас для старців, а навіть за удержання англійського банку, а знов В. Гумбольд, коли став міністром, обстоював державну інтервенцію...

Тим проф. Каро хотів сказати, що теоретики змінюються, коли доля ставить їх віч-на-віч із життям.

Н—вич.

З українського життя в Румунії.

Свято Шевченка в Чернівцях.

Заходом українського спів. і муз. т-ва „Буковинський Кобзар“ у Чернівцях відбудеться щорічне Шевченківське свято на благовіщення, у п'ятницю 26. березня ц. р., в музичній залі в год. 11-й перелюд з новою програмою іх оркестру д-ра Миколи Бойченка. Програма того концерту буде виконана при участі першорядних сил і буде atrakцією для всіх співзвучних українців.

Український Театр у Бухаресті.

Український Театр у Чернівцях виїхав до Бухаресту, де члени театральної дружини здати 4. п. м. з дуже добрим успіхом іспит і включені тепер до першорядних артистів. При цій нагоді дав там театр три театральні вистави, а

ПРО ИНДЕКС ЗАБОРОНЕНИХ КНИЖОК.

Теологомі та іншим панам із „Новой Зорі“.

Одно речення з одного мого фейлетону спонукало „Нову Зорю“ до громогласної проповіді на тему безбожності „Піла“. Речення це виглядало так: „таким, як п'яний індекс з виключених творів; навіть правопірі з ним не рахуються“. „Нова Зоря“ називає це „книгами з п'яного індексу“, літературним авторитету Церкві і при тім поширюванням неправди.

Признаюсь, що я в теології не такий міцний, як редактор „Новой Зорі“, б. атеїст-радикал і віро йому на слово (за лексиконом), що теперішній „індекс заборонених книг“ має понад 6000 титулів заборонених книжок. Можу тільки ще раз повторити те, що сказав у агадані реченні, що цього списку книжок не знають ні ті самі атеїсти, недовірливі, протестанти, православні і такі „правовірні“, як я, але й мілкі публіцистичні католики тому що його не подають до відома широких масам читачів. Не пригадую собі нпр., чи сама „Нова Зоря“ повідомляла своїх читачів про всі ті заборонені книжки?

Скріплення опозиції на Радянській Україні.

Опозиційні настрої на Радянській Україні зростають із дня на день. Харківський „Комуніст“ помістив звіт центральної перевіркою комісії про виявлення революційних чи пак „контрреволюційних“ настроїв в органі державної планової комісії України „Господарство України“. У цьому журналі помістили низку статей. Один із авторів цих статей порівнює більшовицький лад із фашистським ладом

Італії та впевняє, що комунізм і фашизм „однаково ставляться до робітничо-селянських мас“. В іншій статті наведені факти про недостаточне постачання харчових засобів для робітництва, про постійне погіршення здоров'я робітників у зв'язку з недожиданнями. Трьох членів редакції „Господарства України“ виключили з комуністичної партії, сімом співробітникам заборонили 2 роки працювати в публіцистиці.

Спільні чи окремі свята?

(Голос у дискусії.)

Від Ред.: Містачи отсей голос, подаємо до відома широкого круга наших читачів, що в нашій ред. течії набиралося кілька статей на цю актуальну тему, в тому числі й стаття през. Ю. Романчука. Авторі всіх цих статей, а відомою трьох, зазначаються за зрівнянням нашого календаря з григоріанським і подають цілу низку аргументів за такою реформою. Як тільки нам дозволить місце, помістимо всі ті голоси в такий черзі, в якій ми їх одержали.

В останній часі отворили українські часописи слідом за „Ділом“ постійну рубрику для дискусій у справі зміни календаря. Тому, що вже 43-й рік веде душпастирську працю у фабричній і промисловій, підльвівській місцевості (Винники) і протягом цілого, майже піввікового часу все відчував я і не менше я нині відчуваю страти і біль, спричинювані окремим святкуванням, уважаю своїм обов'язком докинути до веденої в цій справі дискусії також кілька уваг і від себе.

Дуже влучно підніс О. Галазевич у своїй дискусійній статті, що нині український народ переживає такі часи, що всяку церковно-народну справу, отже і справу зміни календаря, треба розглядати не під кутом старих, церковно-народних традицій, а під тим кутом, яке пристосування може вона мати до нового нашого життя — особливо в теперішнім нашій положенні, або попросту кажучи, чи ця справа виїде нам у користь, чи на шкоду? Передовсім слід зазначити, що майже у всіх досі оголошених дискусійних статтях дуже ясно і переконливо доведено, що зміна може нам вийти тільки в користь.

І так: 1) Найбільшу користь із цього матиме наше міське робітничо-промислове населення, як ремісники, робітники, слуги, купці, торговці і т. д., бо звичне причина поношення діямочих матеріальних страт і різних життєвих недогідностей: що ще важніше, зникне поважна причина дезерції зі своєї гр.-кат. церкви і свого обряду, а невідлучно з тим і з української народності.

саме драму „Хмара“, „Жидівку вихрестку“, а накінець „Запорожця за Дунаєм“.

Українські товариства в Бухаресті і Ясах.

Українське культ.-спортове т-во „Буковина“ в Бухаресті переводить перевірку своїх членів і з тією метою збирає їх адреси і стягає всі задедагости. Головою „Буковини“ є А. Харук, секретарем С. Харюк.

Українське культ.-спортове т-во „Громада“ в Ясах повідомляє: З причини, що бувший голова Чесниковський Модест, ліценціат зат., мусів покинути з деяких причин Яси, українське культ.-спортове т-во „Громада“ в Ясах вибрало на назавичайних заг. зборах д-ра мед. Павлока Івана головою т-ва.

2) Неважально велику користь винесе з цього українська справа і то в пайготованні своїх основ, бо тільки від скріплення народного елементу по містах залежить його сила, його культурно-освітній розвиток і взагалі змога здобути всі засоби для забезпечення собі місця у „народів вільних колі“.

3) Немалі користи винесе з цієї реформи й наше село, бо гіперпродукція сільського населення збуде при змінених обставинах деякий відплив до міст та деякі умовини для еміграції у ширший світ; а й ті, що в селі залишаться, не муситимуть як дівряка челядь калічити своїх релігійних почувань. Тут треба зазначити, що в цій справі не треба вже нині боятися протіву села, бо загально відомо, що лий лий селянин осягнув уже значний ступінь інтелігенції та внається вже у всіх справах добре, отже і в цій справі зуміє вже стати в ряді, як дисциплінований громадянин української нації.

4) Треба собі і в цього злати справу, що великою користю буде для нас, що переведемо цю справу ми самі, на основі уложеного нами, наперед підготовленого і загально прийнятого плану. Бо тільки в тім випадку уникнемо того варотного заколоту, який був би неминучий, якби за цю справу ми ваялися без підготування і не в пору, як колиш підчас світової війни в станіславській епархії. Якби реформа була кимсь чужим нам накинута то це навазило би наш народ на непотрібну і шкідливу боротьбу, а саму справу на цілковиту невдачу.

5) Для переведення цієї справи нинішня хвиля є вельми сприятлива, бо справу цю відвинуло саме життя, приналежне відчуження тих шкіл і страт, які український народ через святкування окремих свят постійно, а в останніх часах ще в обзійшеній мірі поносив. Тому з цю пору є актуальне це питання: „Спільні чи окремі свята?“, але актуальний є церковно-народний імператив: „Вертисмо вже раз за зміну календаря і то скоро, бо „перікулом ів мора“ Ажже може наспіти пора, коли за справу може вийти хто інший, не питаючись нас ані про гадку, ані про агоду, що нам в ніякім разі з відомих ризиків не вийшло би в користь.

6) Нік не треба нам, розуміється, по попереднім, відповідним підготовленні справи, лаятись демагогічною акції москвофілів, бо хоча самі там можна буде споліватися протівного виступу поодиноких оліинців, то це будуть спорадичні випадки, які справі ніяк не пошкодять. Вони викличуть хіба у наших суспільности таке почування, яке викликав виступ одного гр.-кат. душпастиря, що асуперет забороні своєї духовної влади кандидувати і вийшов постром (не з волі народу) до сойму, та який остенативно приїздив рік-річно на Йорданські виступи до Львова, під час коли не то вже католицький священик, але найзвичайніший християни-католик відчував, що найпершим обов'язком католицького священика є повинуватися своїй духовній владі, а також кожна дитина скаже, що слятим обов'язком душпастиря-пароха в таку святу, таку дорогу і закорлючу для вірного нашого народу урочистість як Йорданське водосвяття, є відправити це Богослуження своїм власним парохіянам!

Певний і успішний вислід справи залежатиме від доброго й солідного підготування. За це мали би виступити наша церковна влада і всі українські народні установи, українське парламентарне заступництво, а передовсім українська преса, яка з природи речі може й повинна дати справі найширший розвиток і тим робом успішніше від усіх інших чинників підготувати справу якнайшкоро і найліпше. Така спільна акція церковної влади і народного вестороннього заступництва дала би справі потрібний авторитет і в основним вирішенні справи, і в уложенні плану та способу для її підготування і переведення.

По так започаткованій і певно успішній в житті акції можна бути певним доброго успіху навіть і в тім випадку, коли-остаточно вирішення справи мало бути перевелене хоч би і шляхом шлюб'ястия.

Виники, 19. лютого 1932.

о. Гіриак Григорій,
гр.-кат. парох у Винниках

Шмигть наш часописі

Оголошення, оповістки, місцеві як і з провінції оголошуватимемо тільки за попередньою присилкою належності. Незаплачені заздалегідь оголошення не будуть поміщені.

3 життя наших установ.

З Вдовичо-Сиротинського Фонду Львівської Архієпархії.

В дн. 8. п. м. відбувся у Львові надзвичайний Загальний Збори Вдовичо-Сиротинського Фонду Львівської Архієпархії з метою переведення змін до статуту. На Зборах взяло участь близько 50 віпоручених деканатів (на всіх 54), що вказує на велике зацікавлення справою. Після дискусії прийнято в статуті деякі зміни, яких вимагала хвиля, а які потвердило вже життя і практика. Крім того делегати зобов'язалися скласти по смерті кожного священника в Архієпархії по 3 зол. на поміч опритійлі жінці чи родині. А що у Львівській Архієпархії є понад 1.000 священників, то кожна вдовина чи найближча родина по священникові дістане в хвилину його смерті 3.000 зол.

Занедбання важкої справи.

Про забезпечення живого і мертвого інвентаря в Т-ві „Дністер“.

Наше одинокі Товариство Взаємних Обезпечень „Дністер“ у своїй сорокарітній праці веде забезпечення 1) від пожежі і 2) від крадіжки з вломом. У цих ділянках має воно вже світлі сторінки і досягнення. Крадіжки були ці досягнення до часу, поки введено примус забезпечення від огню, менші після введення закону про цей примус з 1921 р. враз із доповнюючими розпорядками з 1924 і 1927 рр., якими-то постановами поліції Т-ву „Дністер“ право забезпечення будинків тільки на 1/3 частину і то тільки на вразне домігання забезпеченого. Що це було негативним моментом у розвитку цієї нашої забезпеченої установи — не треба доказувати. Однак треба змозго всього признати, що наша суспільність, а головні наше селянство, поставило гідно до справи забезпечення будинків від вогню в „Дністрі“ та масово користує з права забезпечення цієї 1/3 частини у своїй установі. Ця затріотична постава нашого селянства скріпляє віру в те, що у майбутньому можна в нас розвинути і ті ділянки забезпечень, які сьогодні зовсім неоправдані і зі шкодою для самих забезпечуючих лежать обложеною і при урухоменні можуть дати нашому селянству великі користи, з яких і працюючий інтелігенції нові вартості праці.

Коли в нас говорили про забезпечення майна від вогню, то все мали на увазі забезпечення будинків. Зате зовсім не звертали уваги на забезпечення від вогню живого і мертвого інвентаря, який при пожежах, як це стверджують дані, паде не менше жертвою полум'я, як самі за будовання. А часто буває і таке, що в драгниту, на велику квоту забезпеченому будинку пропадають з вогнем чи то цінні запаси, чи господарські машини і знаряддя, чи навіть, в таких випадках є чимало, також живий інвентар. Треба тільки звернути увагу на стаду рубонку новин про пожежі, яку містить, головні в ділних місяцях наша преса, а там усе найдемо відомості про те, що разом із забудованими пропадало багато селянського добра, яке, на жаль, не є забезпечене від вогню і за яке господар не дістає ніякої заплати. Тому то шкода від вогню піднімає господарство часто так глибоко, що воно роками не може прийти до своїх сил і повернути до рентовності.

Для цікавості наведемо, що вартість живого і мертвого інвентаря, який виставлений на шкоди від вогню, представляє у відношенні до вартості будинків, дуже поважні квоти. Після дослідів Інституту для Економіки Малих Господарств у Пулавах, які переведено в близько 300 господарствах на наших землях, вартість будівельного капіталу і капіталу мертвого і живого інвентаря виносилася в золотих на гектар:

	Будівельний	Мертв. і жив. инв.
Львівщина	1240.—	509.—
Станіславщина	873.—	428.—
Тернопільщина	846.—	484.—

Або коли перерахуємо це на відсотки від усього чинного капіталу в господарствах, то ці капітали давали:

	Будівельний	Мертв. і жив. инв.
Львівщина	22.05%	9.08%
Станіславщина	19.17%	9.39%
Тернопільщина	17.74%	10.15%

Вісти з „Рідної Школи“.

НОВІ ЧЛЕНИ-ДОБРОДІ „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

1) Земельний Банк Гіпотечний у Львові за ювілейний дар 1.000 зол. Мистецьку грамоту роботи артиста-малює проф. Вуцманюка передала дн. 19. лютого 1932. делегація Головної Управи „Рідної Школи“, зложена з голови Товариства рад. Кокорудза, секретаря д-ра Коновалова і скарбника дир. Юліянина Дирекції Земельного Банку Гіпотечного на руки директора д-ра Кривуцького.

2) Український Демократичний Клуб у Нью-Йорку за ювілейний жертву 100 амер. доларів.

3) „Січ“ ім. Богдана Хмельницького в Нью-Йорку за ювілейний дар 60 амер. доларів і крім того за попередні більші жертви на загальну суму 379 амер. дол. 27 центів.

4) Григорій Демчишин в Житоїні (біля Варшави) за ювілейний дар 50 амер. доларів.

5) Українське Запозомове Т-во „Взаїмна Поміч“ у Вінніпегу за ювілейний дар 100 кан. доларів.

Усім вищесказаним Вп. Жертводавцям переслано членські грамоти.

ПІДГОТОВЧІ ПРАЦІ ПЕРЕД РЕФОРМОЮ ШКІЛЬНИЦТВА.

Президія Головної Управи „Рідної Школи“ розіслала обіжники до всіх своїх Клубів із зав'язом, щоб з огляду на нові шкільні закони

скликували анжети і прислали їхню опінію у двох напрямках: 1) можливості поширення існуючих шкільних шкіл „Рідної Школи“ на вищесказані та закладання нових шкіл; 2) можливості закладання дешевих бур в тих місцевостях, де є приватні й державні 6- і 7-класові всенародні школи й гімназії.

В СПРАВІ ЗАКЛАДАННЯ НОВИХ ДИТЯЧИХ САДКІВ.

У справі закладання дитячих садків Президія Головної Управи „РШ“ інтервеніювала у Шкільній Кураторії Львівської Округи й одержала висновок, що прохання по дозвіл на ведення тих садків треба вносити до відповідних старост, до яких належить суспільна опіка, а не до Повітових Шкільних Рад та до Шкільної Кураторії. — На бажання вислав Головна Управа „РШ“ поучення й готові зразки подань у справі закладання дитячих садків. Отже прохання звертатися до Головної Управи „Рідної Школи“ у Львові, Ринок 10.

В СПРАВІ УЖИВАННЯ ТЕРМІНУ „УКРАЇНСЬКИЙ“.

На листі у справі уживання терміну „український“ Кураторія Львівської Шкільної Округи повідомила Президію Головної Управи „РШ“ листом з 12. лютого 1932 р. № 0-194/32, що погодиться, щоб школи уживали і в офіційній кореспонденції терміну „український“, а не „русский“.

ДОЖИВЛЮВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ДІТВОРИ.

Головна Управа „Рідної Школи“ звернулася до українського громадянства з закликом прийти з допомогою голодуючій шкільній дітворі. Акції доживлювання шкільної дітвори вже в повному ході. Всі управні школи „РШ“ та батьківські комітети як у Львові, так і в крає подаватимуть Головній Управі „РШ“ точні звідомлення з ходу акції доживлювання не лише у формі обідів в українських родинках, але й в дотеперішньої акції, веденої внутрі школи.

ВИКОРИСТОВУЙТЕ МІСЯЦЬ ДЕШЕВОЇ КНИЖКИ!

Місяць березень як місяць дешевої книжки використовують усі українські школи й організації та поодинокі громадяни до закупки гарних і дешевих книжок, ба й цілих бібліотек.

В північній „Рідній Школі“ (ч. 4) оголошені і фахово обогорені найкращі книжки з різних ділнок, які в місяці березні можна табути по виїмково низьких цінах. На бажання вшле Книгарня „Рідної Школи“ у Львові, вул. Сикстуська ч. 20, згадане число „Рідної Школи“ з окремим списком найдобриших творів.

Головна Управа „Рідної Школи“.

МЕТЕЛИЦЯ НАД СРСР.

МОСКВА, 10. ІІ. ПАТ. Над усім середущим СРСР, перейшов сніжний буревій та спливав рух на залізницях і дорогах. Подекуди сніг височив на кілька метрів. Шляхи відчинилися тільки тисячі робітників. Змобілізували теж інженерів і студентів залізничних шкіл і випустили поодинокі відтинки залізниць. На багатьох шляхах досі не вдалося відновити комунікації.

„БАНДИТИ“ ГУЛЯЮТЬ У МАНДЖУРІЇ.

ЛЬОНДОН, 10. ІІ. ПАТ. Повідомляють із Манджурії про скріплення „бандитизму“. На головного команданта японського війська в Манджурії ген. Гокіо, що вертає зі сніта в Іан-Чун до Мукдену окремим поїздом напав загін 300 „бандитів“. Військо, що проважало ген. Гокіо відбило загін „бандитів“ — сиріч повстанців проти японської окупації — з великим зусиллям.

Де можна управляти тютюном?

Появилася розпорядження міністра скарбу, яке означає райони, в яких цього року можна управляти тютюном. Управа тютюну дозволена в округах:

1. Борщівський, яка обіймає повіті борщівський без села Канутиць, східну частину залізничного повіту по західній границі сіл Касперівці, Лесчанки, Голіград і Мінків, а крім того села Воссирі, Воля Чорноліська і Коцюбинички в колишньому повіті;

2. Ягодинський, яка обіймає повіті чортківський, копичинський, за винятком сіл, вучених до борщівського округу, залізничний повіт без сіл, що належать до борщівського округу, дальше села: Бузани, Янів, Кобилюватин, Ласківці, Млинська, Скоморохи, Слобідка і Вербовацька в повіті тернопільському та села Канутиць в борщівському повіті

3. Монастирський, яка обіймає буцацький повіт та подунавсько-західну частину підляцького повіту по північну границю сіл Боків, Рудки, Угнів, Вербія і Мозилівка, в рогацького повіту села Вибло, Хохові, Дришля, Дятини, Яголіні, Кукльнички, Слобідка Кукльничка і Загірє Кукльничка та в городнянського повіту села Лука, Петриків, Сокири і Унів;

4. Тернопільський, яка обіймає повіті скалатський, тернопільський, збарський та тернопільський без сіл, які влучено до ягодинського округу;

5. Залозітський, яка обіймає повіті коломишський, снітинський та городнянський, без тих сіл цього повіту, які влучено до монастирського округу.

З життя краю.

Свято книжки. — Свято „Рідної Школи“. — Коляда на „Рідну Школу“. — Ювілейні збори чотальні „Провіти“. — „Соки́л“ в Комарні. — Вибори до грім, ради в Комарні. — За будову дому для української захоронки.

ЯПОНСЬКА ПІХОТА КИНЕ ШАНГАЙ.
ВАШИНГТОН, 10. III. ПАТ. Аг. Репертер до
томляе, що до 31. березня японський вояк
мусе відмакувати піхоту зі Шангаю.

В. Н. Мухом.

ЕССЕН 10. III. У Кельні на вічу гітлерівців син бувш. цесаря Вільгельма знаний популярно „принц Ані“, зважав присутніх голсувати на Гітлера, щоб „свійчити вже раз із наукою системою“.

ОСТАННІ ВІСТІ

УКРАЇНСЬКИЙ СЕНАТСЬКИЙ КЛЮБ І ВІПЬСЬКОВА КОЛЬОНІЗАЦІЯ.

На засіданні сенату в четвер ішла дискусія над проектом закону про придія землі польським воїнам. Реферувал цю справу сен. Роде (ББ). Він сказав, що Український Клуб вискаргу до Ліги Націй, що теперішня новела має характер польонізаційний та відбирає землю, призначену на зем. реформу місцевому населенню. Ця скарга ґрунтується на фальшивих підставах. Цей закон ліквідаційний, не поришує рямців колонізації, лише виключає початі колонізаційні праці. Український Клуб знав те, що його крок має хіба метою загострити взаємини між обома народами. Українські скарги не виключать симпатичного відгукону на міжпр. терені і чується відповідь: „Старайтеся дійти до порозуміння дома“.

Сен. Паванковський зазначив, що ніякі аргументи уряду ні референта не затемнять образу дійсності. Теперішній проект, як кожен колонізаційний проект є обидою почувань українського народу та загострює на будуче взаємини між обома народами. Поляки під пруським правлінням якнайгостріше протестували проти колонізаційних законів. Ці пруські закони викладали протест усього світа. Український народ не поборює внутр. колонізації, лише колонізацію, яка йде зі зовні етнографічної території, бо майже кожна оселя забирає землю бодай п'ятим українським родинам. Бесідник пригадав історію колонізацій у Польщі від 1922 р. і зазначає, що українці все боролися в польській державі з військовою колонізацією. Українці не виступають проти колонізації як польонізації, лише як павперизації всього українського населення. Бесідників Клуб висловлює відкинути цей закон.

В голосуванні українське внесення відкинуто та прийнято проект закону без змін.

СОЙМ РОЗВ'ЯЗУТЬ.

Еврейський часопис АБЦ подає чутку, що після ухвалення повноважень соймову сесію закінчать. Після переїзду реконструкції кабінету сойм скінчить на другу половину травня, щоб ухвалити змни виборчої ординації. Потім сойм розв'яжуть і розпишуть нові вибори на серпень. Згаданий часопис твердить, що санація хоче заповнити собі 2/3 голосів для зміни конституції. Конституцію мають змінити так, щоб змінитися каденція теперішнього президента держави, яка вигасає з початком 1933 р., так щоб Пилсудський міг перенести становище начальника держави з новими компетенціями.

Консервативний „Дзень Польскі“ подає чутку, що бюджет сесію сойму закінчить 14 березня ц. р. Цей часопис має звичайно добрі інформації. Він перший приніс був вістку про реконструкцію Присторового кабінету.

ПОЧТОВІ ОПЛАТИ НЕ ПОДЕШЕВІЮТЬ.

З днем 14 квітня ц. р. перестане обов'язувати розпорядок про доплати до поштових і телеграфічних оплат у користь безробітних, а від 1 травня про такіж доплати до телефонічних оплат. Розпорядок цей видали були на пів року. Справа евентуального вдержання ще не вирішена і тепер радять над нею рішучі чинити. Дуже можливо, що доплати ті продовжать ще на якийсь час.

ШТЕРН СТІЛЯВ НА ПРИКАЗ ПОЛЯКІВ?

МОСКВА, 10. ІІІ. ПАТ. Сьогодні наркоміндел подав до відома закорд. кореспондентів комунікат у справі замаху на радника німецької амбасад Твардовського. Штерн зізнав, що замах виконав на спілку з якимсь Сергієм Сергієвичем Васілевим на приказ польських горожан. Васілева арештували. Виявилось, що Штерн хотів убити не Твардовського, а самого амб. Діркена, бо це могло викликати відповідний ан-політичний ефект. Штерн думав, що стріляє до Діркена.

Розправа відбудеться у военній колегії найвищого трибуналу СРСР у Москві.

ПАТ подає від себе, що тому, що годі стерти, що найшод ДПУ в справі замаху, то їм досі інших даних для висвітлення справи.

ЛІНДБЕРГІВ СІНОК ВЕРНЕТЬСЯ ДО БАТЬКІВ.

ЛОНДОН, 10. ІІІ. ПАТ. Шантажисти, які сина Ліндберга сина, повідомили, що ще не почуваються доволі безпечними, щоб переговорювати з батьком і видати йому сина. В усякому випадку є мабуть певне, що дитина ще в руках тих, що її вкрали.

ВІДГУКИ ДНЯ.

На канві чутки.

В рідні-годи появляється в часописах вістка, як далекий грім проминулої бурі.

Не та, що притулилася довкола Відня, а та, що тулила колись коло себе стільки народів, від тирольців заходу починаючи, на тирольцях сході скінчивши.

Ріжно вона їх тулила, декому свічки в очах ставали, декому дух заприрало, але мала й свої добрі сторони.

Передовсім географічні.

Належав до неї тільки долишний Буг, так що Береста було поза границями. Мала свій виноград, „марони“ і повалили угорські сляки. Без паспорту можна було доїхати до правдивої пристані і поводитися правдивим кораблем по теплім морю.

А крім того:

Золотий ковчиг, певні посади і мурована смертура.

НОВИНКИ

— Українська робітня футер Юліана Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. ІІ. пов. Тел. 54-46. 792—2

— Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хоружина 5. (бля кіна „Аполло“) поручає по найнижчих цінах, ковдри, матерія і постілі. Переробляє ковдри по 6 зол., матерія по 8 зол. 786 70—100

— Овочеві шепи замовляти: А. Терпільяк — садничко-огородниче заведення в Залукві, почта Галич. Ціна від 0.50—2.50 зол. за 1 штуку. Жалуйте цінників. 5—22

— Українка. У літер. додатку „Прагер Прессе“ з дня 6-го ц. м. п. з. „Діхтунг унд Вельт“ надано переклад поезії прозою М. Рудницького „Очі та уста“ зроблений М. Гехтером.

— У справі виїзду родичів до дітей американських громадян. З Америки наспіла неофіційна вістка, що американський парламент розглядатиме проект, щоб давати (поза „хвотою“) візи родичам у віці понад 60 років, що їдуть до своїх дітей, які є американськими горожанами. Цей проект імовірно приймуть та він дасть змогу таким родичам виїхати.

— Важке для чоловіків американських громадян. Американський консулат дає тепер візи чоловікам американських громадян, хоч торік відмовлявся давати їх з причини безробіття. Тому інтересовані повинні негайно порозумітися зі своїми жінками у справі прислужки до американського консуляту запоручних листів, себто посвідок із банків про висоту покладах ошадностей та свідоцтв від роботодавця. Ці гарантійні листи можна прислати на адресу того, хто виїжджає, або просто до американського консуляту. Чоловіки, яким консулат не дав торік візи, повинні коли одержать гарантійні листи, вислати негайно подання до американського консуляту за новою картою вступу на нового розгляду справи. Це торкається тих чоловіків, що до цієї пори не старалися за візу.

— Нова домівка львівського городського старства. З дотеперішнього приміщення при вул. Міцкевича 12. перенесуть львівське городське старство в найближчому часі до нової томівки на площі Смольки ч. 3/ІІ.

— Виборчі протести перед Найвищим Судом. Найвищий Суд розглядатиме в червні ц. р. виборчі протести зі станіславської та самбірської округи. Інші невіршені виборчі протести розглядатимуть шойно в осені ц. р.

— Труп 12-літньої дівчинки у криниці. Мешканці камениці при вул. Затиме 13 у Львові знайшли в криниці трупа 12-літньої дівчинки Осипи Нойверт. Її батька Казимира Нойверта зам. при вул. Затиме 12. покинула жінка, бо він її зраджував. Нойверт замешкав зі своєю любов'ю, Осипку Нойверт бачив батько в останнє 4. березня ц. р., опісля зникла вона без сліду, шойно вчора відбули її трупа з криниці. Любка Нойверта відразу пізнала у трупі Осипу Нойверт і висловила підозріння, що дівчина впала до криниці у хвилині, коли хотіла напиться води. Батько був тоді при праці, коли знайшли трупа донечки, і так само як і її мати нічого не знав про нещастя. Сьогодні відбудеться сесія труп, може вона виявить причини смерті молодшої дівчинки, бо покищо невідомо чи це вбивство, самогубство чи нещасний випадок.

— Чи замах на Вітоса? Редактор санашійного тижневика „Господаж Польскі“ пос. Гвіздз одержав від невідомого верховинця зі Спитковиць на Підгазі листа, в якому висловив охоту отруїти пос. Вітоса затроєним медом, бо „краще, щоб загинула одна людина, як хоче вона, довести до загального нещастя“. Автор листа

Яка була така була, але все таки якась була.

Тому ще й тепер, чверть віку по її смерті, такий сентимент до нього, що пахне ц. ж. часами.

Принесли часописи, що французький прем'єр Тардіє проектує якусь наладунацьку федерацію.

Прочитав я цю вістку і в мене аж серце тьохнуло. Нехай, що ніби то якась федерація, нехай, що ніби не буде в ній одного гимну і одної „фани“, але все таки це поважний крок до „божебудепокривительної“ минулощини.

Віаживають давні спогади, давні вражіння.

Перед моїми очима гімнастична зала, прибрана сосниною і портретом ІІ. В. цесаря, нам ласкаво лануючого Франца-Йосифа І. На підвешенні шкільний хор співав патетичну кантату (слова директора школи, музики катехити):

„О сльб Всевишний ми спитав:

Який би ти си край вибрав?

Наймиліший мні, сказав би я,

Мій дім — святая Австрія“.

Ех часи, часи!

Галактіон Чіпка.

погодився виконати замах безплатно. Адресат підозрівав у листі якусь провокацію. А вчора його до Кракова, врешті попав лист у руки поліції, яка мершій повідомила про це Вітоса.

— За грабінжницькі напади. Золочівський суд розглядав справу гурту грабінжників, який з 1931 р. нападзав збройно на торгові кімни Лейбу Гехта. Засудили на 6 літ Соляревича, на 5 літ Застріжного, по 2 і літ року Петрусова та Улашу, на два місяці тюрем Івана Петрусова.

— Із краєвої хроніки. Микола Гарасинчук вбив підчас суперечки свого шурині Василя Стасюка в Дорі, навірнянського повіту. — В вїт Бушкович, перемиського повіту, Юрко Опалінський поранив важко ударом сокири свого сина Володимира. Його арештували, сина перевезли до лікарні. — Перед Гіпотечним Банком у Львові вибухла вчора бійка між двома післяцями; Михайло Курпіта зранив рожею обличчя Степана Гриця. Курпіту арештували.

— Знання нинішньої унів. молоді в Німеччині. Серед студентів одного кращого німецького університету перевели перевірку їх наукового знання. В тій цілі дали їм квестіонар до негайного виконання під доглядом екзамінаторів. Висліди були такі: Коли велася семілітні в Анг? — 1356—63. Батько Вільгельма І? — Фрідріх Великий. Де розбили гунів? — У тейтбурському лісі. Два міста над Везерою? — Гамбург, Везель. Два міста над Одрою? — Даніг і Магдебург. Де алиається Волга? — До фінського заливу. Твори молодого Шілера? — „Терпіння Вертера“. Твори Г. Гауптмана? — „Пропаший рукопис“, „Гольфілака“.

— Перед весняним засівом на Радянщині. На Радянщині приготувались до весняного засіву. Перевірка виявила, що „лігатовка до засіву недостаточна“. Найбільшу увагу перед засівом треба буде звернути на напругу тракторів і збіжжа під засів. Комісаріат народнього господарства впевнився, що 10. лютого ц. р. на Радянщині приготування збіжжа під засів виконати ли ледви на 39.4 відсотків і ремонт тракторів на 37.4 відсотків. Найгірше поставлена справа підготовки на Північному Кавказі та на Україні, де до 10. лютого ц. р. зібрали значно менше збіжжа під засів, як на Поволжській Області, де був недорід. На Кубанщині зібрали лише 5 відсотків потрібного під засів збіжжа. — За московською „Правдою“ з 18. лютого ц. р.

— Пошукування за сином Ліндберга. Кружляла поголодка, що сина Ліндберга шантажисти віддали родичам, але вона виявилася неправдивою. Шантажисти переговорюють із Ліндбергом і ставлять вимогу, щоб не скорше повідомити поліцію як 72 години після віддачі дитини. У зв'язку з недугою дружини Ліндберг робить усі можливі заходи, щоб віднайти дитину.

— У кількох словах. У Новому Орлеані арештували мурина, який виразним із рук поліціїа револьвером боронився перед поліційною сотнею й убив двох поліційа. — До шведської Академії Наук прийшло прохання з 700.000 підписів, щоб призначити Алтонові Сінкларові літературну нагороду Нобля. — До французького парламенту вплинуло домагання, щоб тайні останки Бріана зложити в Пантеоні.

— Найшли човно бургунді. Із озера Геленгрунда при рубанні льду добули дубове човно, похоже на човно вікінгів, що походить зперед 2.000 літ. Догадуються, що це човно бургунді. Човно зовсім добре збережене.

— Відесські Весняні Торги відбудуться у днях від 13—20 березня ц. р. На цих торгах можна оглянути та купити чимало артистично виконаних предметів, яких не можна зустрінути в ін-

З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Різдво